

אתר דעת - מכללת הרצוג

סביב ס' "מאור עינים" לר' עזריה מן האדומים

(שתי מהדורות לדפוס הראשון, של"ד-ה)

מאת

י. מהלמן

ר' יום טוב ליפמן צונץ כתב ב"תולדות ר' עזריה מן האדומים"¹, "ספר מאור עינים נדפס שלש פעמים. הדפוס הראשון מנטובה של"ד² מחזיק קצ"ד דפים... ואחר כך נוספו עוד מהדורה שנית ה' דפים ולוח השנות דף אחד, ואלה הששה בלתי מסומנים במספר מונה הדפים רק מלמטה כתוב נייר כ"ד, ג וכו' למען יודבקו אל המהדורות הראשונות. וההוספות האלה הנדפסות אחת לאחת עד שנת של"ה לא הגיעו לידי כל הקונים וחסרות אם כלן אם במקצתן בהרבה אקסעמפלוארי. ועל כן דפוס ראשון שלם בכל חלקיו יקר היום". ר' צונץ תיאר בדיוק את הדפוס הראשון במהדורה המתוקנת, ולא ראה טופס שלם של הספר בצורתו הראשונה, טרם שהוכנסו בו תיקונים רבים. והשינויים בולטים כל כך, עד שמותר לדון בשתי מהדורות, אחת – קדומה ומקורית, והשניה – מתוקנת.

בס' "מאור עינים" חלו שינויים בשעת ההדפסה: דפים אחדים נשמדו כליל, כמה דפים הוחלפו באחרים בעלי גוטה שונה, וחשובות גם התוספות שנתוספו. עוד לפני זאת הספר לאור שמעו כמה רבנים על חידושי, ונתפשטה הדעה בין הקנאים, שהוא מטיל פגם בדברי חכמים ובס' הוזהר ומאשים אותם בהגומה, וכן שהוא מעורר ספקות בסדר שנות היצירה ומקרב את ניסי הנביאים אל הטבע. בעיני החרדים לא מצאה חן גם שיטת המחבר להוכיח ספרים חיצוניים, ביחוד בפילוסופיה ומדע, ולהסתיע בהם כספרי עזר. בין עשרות החוקרים וחוגי הדעות הנוכריים מזכיר הוא את אריסטוטלו, אוקלידס, קוינטיליאנו ואבגוטינו. כל החידושים האלה היו בעיני הרבנים השמרנים כהריסת הקבלה.

1 "כרם המד"ה, עמ' 149–150.

2 לפי השער: י"ח גובימר (הוא כ"ג בכסלו).

ההשגות על הספר, על כלליו ופרטיו, נתרבו ונתגברו בשעת ההדפסה ואחריה, עד כדי התלקחות מריבות והטלת איסורים וחרמים. מוקד המחלוקת לא היה במנוסבה, אלא בערים אחרות שבאיטליה. כבר בד' ניסן של"ד, כשלושה חדשים וחצי אחר הדפסת הספר, הוטל עליו איסור מטעם רבני ויניציאה, בראשות ר' שמואל יודא קצנלבונון "שלא יוכל מי שיהיה מכלל קהל העדה, עדה מהם ובתי החצרות וכל זולתם החרדים על דבריהם, להחזיק ברשותו החבור הנזכר, ולא כלו ולא קצתו, ולא להעז בו, כי אם אחרי שכל יחיד ויחיד מהם ישיג רשות בכתב חתום מחכמי עירו...".³ קהילות איטליה רבות, ביניהן קרימונה, רומא ופירארא; הלכו בעקבות ק"ק ויניציאה והטילו איסור על הספר.

גם בצפת נעשתה פעולה נמרצת נגד הפצת ס' "מאור עינים" ברבים. ר' אלישע גאליק, חבר בית הדין בצפת מספר, שרבו ר' יוסף קארו עיין בספר "ואחר יום שלת אחרי וצוה אותי לסדר כתב אחד אשר יחתום בו. ותורף המכוח היה שהיה ראוי לשרוף ולהבעיר באש את הספר הנזכר בכל מקום, ושתמה על הרבנים אשר במקומו איך הניחו להדפיסו ולא חשו כבוד התורה ועיקריה. ובהיות כי אני החמצתי בדבר וביני ביני חלה הרב זלה"ה את חליו אשר בו נתבקש בשיבה של מעלה ולא יכול לחתום בידו, הודעתי את דבריו וצ"ל באחת"⁴ את הדברים האלה אשר ר' משה אלשיך. את חוות דעתו של ר' יוסף קארו הפיצו כנראה חכמי צפת בין יהודי העולם, ביחוד באיטליה. ר' עזריה מן האדומים, שחזקו את ידיו ידידים, המצדדים בזכות חידושו, החל לפעול לשם הצלת הספר מהחרמים והאיסורים. מן ההכרח היה לעשות ויתורים למתנגדיו הקנאים. עפ"י שני הדפים האחרונים שבמהדורה הראשונה,⁵ שנדפסו במנוסבה בכ"ה אלול שנת השל"ד (כחצי שנה אחרי הטלת האיסור על הספר מטעם רבני ויניציאה, ועוד לפני הטלת החרם ע"י ר' יוסף קארו) מתברר, שר' עזריה מן האדומים נסע לויניציאה "אשר בה צוררו ריקם הציב לו יד", כנראה ע"מ לסיים את המשא והמתן עם רבני העיר, בדבר הסרת האיסור מעל ספרו. לשם הכשרת הספר נדרש ממנו מקודם להרפס בשולי החיבור "השגת הנאק"ו יצ"ו על דרוש ימי עולם" וכן להוציא שלושה מאמרים

3 אברתם כתנא: ספרות ההיסטוריה הישראלית, ספר שני, עמ' 250 (וארשא תרס"ג).

4 עפ"י "מחזיק בריכה" מאת היד"א (ליורנו תקמ"ו) א"ח קונטרס אחרון, דף קל"ג.

5 אחד שלם, המסומן למטה כקונטרס בו, א, והשני, שנדפס בו רק כמה שורות ואינו מסומן, הם הדפים קצה-ו של הספר. במציאים הם בטופס שבספרייתי ולא נודעו לרושמי ספרים.

6 ר' משה מרובניצאלי.

[3] סביב ספר "מאור עינים"

שעוררו התנגדות: מאמר "שתן פולסי דגורא", מאמר "המענג את השבת"⁸, ופיסקא מהוהר "האי מאן דאושד זרעיה ברקניאי וכו"⁹.

ר' עזריה הדפיס בכ"ו מרחשון שנת השל"ד "השנה מאת הגאון כמהר"ר משה פרווונציאלי יצ"ו על דרוש ימי עולם" (דף קפט-ק"צ), ועל ידה תשובה להשגה (דף קצא-ד). לעומת זה ניסה להציל את הדפים, שבהם נמצאו הקטעים השגויים במחלוקת, על ידי דברי התנצלות וריכוך דעותיו "ובתחנה לפני כל אנשי שכל ואמת להטות בלב טוב אל דברי און שומעת". הוא מסביר את השקפתו "והנה לבי יקחנו לומר שכל מכחיש ההפלה בדברי רבותינו על הדרושים כאלה ומתעצם לומר שכל דבריהם דוקא, הנו מניף חרמש על קמת זיום והדרם ומתנגד לכוונתם העצמית". "והנה זו דרך ישראל אצל הנביאים גם כן להפליג בדבריהם כדי לאיים...". ר' עזריה מדגיש שבצינו את ההפלה וההממה בדברי הקדמונים לא התכוון להקל בחטא אלא לפתוח לפני החוטא שערי תשובה. "זוה דעתי בשלשת המאמרים האלה וכיוצא בהם ועל מנת כך זכרתים, לא ח"ו שיצאתי להקל בחטא המוציא ש"ו לבטלה אשר הוא זמה ועוון פללי, אדרבא לפתוח לפניו דלתים אל התשובה שלא יאמר החוטא אך ריק אוכה את ארצי וכאשר אבדתי אבדתי, ולא שאדוש בעקבי מצות עונג השבת אשר בוטחה נתענג אל אלוקינו, חלילה לי מחטא באחת מאלה...". וכדי להשאיר את הדפים, הכוללים את המאמרים הפסולים בעיני הרבנים הקנאים ולמנוע את החלפתם באחרים, נתן "בלב שלם... לכל הקונה" את הספר רשות למחוק את הקטעים השגויים במחלוקת.

ואולם כל התחבולות האלה לא הועילו ור' עזריה הוכרח להחליף את הדפים המקוריים¹⁰ באחרים (ג"ב-ג"ג מפרק ט, פ"א-פ"ב מפרק י"ז, דפים פ"ז-ה הכוללים פרק כ', במקצת יותר משוקבע בהסכם הראשון).

את זכר הדפים המקוריים מהמהדורה הראשונה מביא ר"ל צונץ במאמרו¹¹: "והרב החכם ש"ר ראה שני אקסעמפלרי אשר שם במקום אחד גוססאות שונות והשמטה גדולה וטרם ציינו המקום והענין היו לשרפת אש בבראדי בשנת התקצ"ח". הראשון שמצא וחקר שני דפים מהמהדורה הראשונה היה י. צנדר; הדפיס מהם קטע ב"המוכר" (כרך IV, עמ' 80-79). וכיון שדברי ההצטדקות בשני הדפים האחרונים של המהדורה הקדומה (קונטרס כ"ו) לא הועילו, והיה

7 דף פ"א. א. 8 דף מ"ב. ב. 9 דף פח. ב.

10 כל הדפים המקוריים בטופס שבספרייה.

11 כרם המד, ח', עמ' 150.

הכרח להחליף 6 דפים מקוריים, היו שני הדפים למותרים ושמדו כמעט בכל הטפסים. גם ששת הדפים המקוריים שהוחלפו יקרי מציאות הם ביותר. לפיכך כוללת המהדורה הראשונה המקורית, שהושלמה בכ"ח אלול שנת השל"ד - קצ"ו דפים. המהדורה המתוקנת, שגמר הדפסה בשנת של"ה (לקץ הימין), תוארה בדיוק ע"י ר' י"ל צונץ. נתוספו בה 6 דפים בלתי מסומנים (5 דפים "מהדורה שניה" ודף לוח השעות), שמקומם ברגיל בין דף קפ"ו לדף קפ"ז, וחסרים בה הדפים קצ"ה-ו.

שני הנוסח בשתי המהדורות אינם קובעים ערך בביבליוגרפיה בלבד, אלא מפיצים גם אור על המאבק בין השמרנים והמתקדמים באיטליה בראשית התקופה החדשה.

ספרות

1 חיד"א: מחזיק ברכה, ליורנו תקמ"ה (א"ח קנטרס אחרון), דף קל"ג סימן ש"ו

2 יום טוב ליפמן צונץ: תולדות ר' עזריה מן האדומים (כרם חמד, ה, עמ' 131-138; ז, עמ' 119-124), נדפס שוב בסוף ס' מאור עינים, מהדורת ר"ד

קאסעל, וורשא תרנ"ט
3 חלה למה, [Festschrift zum 80 Geburtstag M. Steinschneiders, Leipzig 1896]

עמ' 1-8: שלשה כתבים ע"ד ס' מאור עינים... יוצאים לאור ע"י ש' ד' ח'ה.

D. Kaufmann: Kämpfe Asarja de Rossis (Gesammelte Schriften, 4 Bd. III)

5 א. כהנא: ספרות ההיסטוריה הישראלית, כרך ב, וורשא תרפ"ג

6 משה כרמלי: ספר וסיף, ירושלים-גירז'ורק תשכ"ו עמ' 8-53

7 ראובן מרגליות: ציונים ביבליוגרפיים עמ' 441; 449 (ארשת א, ירושלים תשי"ט)

S. Baron: Jewish Studies in Memory of Israel Abrahams, N.Y. 1927, 8 p, 12-58

9 מאיר בנידו: ר' חיים יוסף דוד אוולאי, דף קמ"ב (ירושלים תשי"ט)

12 נשתמרו בטופס שלי, ומצויים - לפי השמועה - גם בספריה אוניברסיטאית בקליפורניה.
13 כולם נמצאים בטופס שלי

אתר דעת - מכללת הרצוג

[5]

סביב ספר "מאור עינים"

10 דוד תמר: להרם על הספר מאור עינים, "קריית ספר", כרך ל"ג, עמ' 9-378 (ירושלם תשי"ח) גרפס גם בספרו: מחקרים בתולדות היהודים בארץ-ישראל ובאיטליה, עמ' 109-110, (ירושלם תשל"ל)

11 שלמה סימונסון: תולדות היהודים בדוכסות מנטובה, כרך שני, עמ' 461-465 (ירושלם תשכ"ח)

12 ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

13 ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

14 ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

15 ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

16 ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

17 ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

18 ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

19 ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

20 ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

דעת

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

להלן שמונת דפים מקוריים מהמהדורה הראשונה: ג"ב-ג"ג-פ"א-פ"ב;
פ"ז-פ"ח (הוצאו והוחלפו באחרים) קצ"ה-קצ"ו הוצאו לגמרי.
D. Kaufmann, A. A. ...

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

ד"ר יצחק שניידר: תולדות היהודים בארץ-ישראל, כרך ג', עמ' 100-101 (ירושלם תשי"ח)

אתר דעות - מכללת הרצוג

אברי בינה : פרק ט נב

זכר אש' לו שיעקב כמה שהוקני' ראו כי טוב לשנותם אף אם בחלה כלם או רובם נהגו
 בחוק. והן לא אמרו שלא נשתנו רק אלה. עם שחרע כי גם קודם השבעים נכצאו
 דברי התורה נעתקו ללשונות הגויים בפרט ליוני כמו שהעיד על זה אריסטובול' איש יוהיא.
 לפי מה שמצאתי להלכס' ליום מפרש עיר אכנזסטינו ספר ח' פ"א שכתב חזקוני' אינסיכיאו
 הקימי וגר שאריסטובולו יהודי כתב להלמי פילומיטורה בספרו הראשון כי אפלטון
 בדרכים הרבה אהו דרך הורהו. יען כי בהריא נגר שהחבונן בהנהגה מפרשה מאשר
 ספרי משה היו נעתקים גם לפני אלכסנדרוס ולפני מלכות הפרסיים ומהם הוציאו דרלי הרבה
 כמו שעשה זכ' הדלוכוף פיתאנוס' עליו. ואסרו בספרו הראשון הוא לדעתו מה
 שמצאו היו יוצרים. בסופ' ימינו קרוניקארוס. כי אריסטובולו המנו כתב להלמי שהוא חבור
 כולל מאה פרקים על תורת משה. והתאמת אצלו שיש ממנו חבור גדול בלשון יון אצל
 האתים העשירי אשר מכת קדושם ברוך בתחום מנוכח. גם שפעתו הסצאו בבית המדרש
 הגמלא אשר בעיר פירנצה. ואחד מן האחי' המאו' לי' שהוא מעולה מאד מספרי' פולוני
 הינו ירדיה הלכס'. מיתן ירדעי' ואניהו. או יסי' על ידי שאפיק רצון ממעלת הדרכים
 הגדול שיגור בהעניקתו כחוקו מעולם להתרול' והאדירה. עם שחרע כי נמצאו גם
 אריסטובולו יהודי אחד חסוסופ' אשר נדבר עליו בסוף פ' לפינעו והוא אינסיכיאו וזר כמו
 כן על אריסטובולו הוא דברים נגודים שכתב להלמי ותנו על הגעה אצל הביא'ם ביחסם
 לאלהי' ית' דוען וזכרמה כמו שתרמה לו בכשמי מהכנתו. וכמו כן מדרבי בקשת
 דסיסראי להלמי פלארילפו הכתובה בתחלת ספר הדרת וקניס נראה היות קצת דברי
 התורה נעתקים מקדם. אך משם זכ' התנאר כי בכל ההעתיקות הקודמות לשבעים היה
 הפרץ מרובה על העומר לכבות אשר נזכרו בראשית ונאמרית אורה הספרי'
 והנהגה. לאשר וקיום כל מה שאמרנו כי השבעים לא העתיקו רק מן הארמי. הואל נא
 קרא משכיל לחזור על הראשונות ולהשיב אל לבך מה שזכרנו בפר' החמישי
 דברי ירדיה האלכסנדר' אשר אסר נכרוד בשני לו סמי משה כי התורה כמוסן קדמי' היתה
 כחובה בלשון כשדי' שהוא הארמי עד ימי חלמי אשר שהיה לה העתיקה. ואך הוא ירדיה
 כנצאר שם אנש יצחק ישרא' והכותיה אשר הוראתה כן וכך בלשון כשדי' אשר עם היותו
 חושה בקצת דבריו ההם כמו שזכרתי בפה הגו'. הלא ממנו נקח עדות ברורה שהוקנים מן
 הארמי בלכר העתיקו. בשום דיע כי החוס המשוש של האתים המזויימים פרוניצאי'
 שומרי חודה כמנוכה התגורו בו על דברי אלה. כי אינם אוכים לשמוע היות ירדיה הגו'
 בלתי יודע לשון הקדש. ואמרנו מאי לשון כשדיים וקאמי' לשון אברהם וכוונתו שגורל בארץ
 כשדים. ומהם יצא לנו. אולם לא יכולתי העינת מפני מעלהם כזה לכל הסינים האתים
 הנכרים מן כמו שכתבתי בפרק הנוכח. כש מרדעתנו כי בוכנו כבר התפרסה היות המונן
 בלשון כשדי' הארמי בלכר כאשר בניאל הקדום אליו. וללכס ספר ולשון כשדים.
 נראה עוד איך הארמי היה הנהגו בעצמו עד סוף ימי בית שני כיהנה הוסי' לרומי' כדעו על
 הכהניס ובדריהם ספר ח' פרק כתבול'. בלשוננו נקראו כהני' כהנא רבא. כהנא' המין
 מצנחמא' וכו'. וכמו שנבאר עוד בעה פנו'. ובכן כשאמר זכ' שם ספר ז' פרק ב'
 שהתורה נעתקה על ידי הוקנים מלשוננו א' הינו. הלא כרוי הוא' שום לרבריו מן הארמי.
 דוקא העתיקה. ומה נמצאת למד שאין להקשות על דבריו אלה ממה שכתב חלמי'
 לא לעור הכהן ולא גסרנו אשר להעתיק תורתכם מן הלשון העברית ליוני' כי החכיון

אמרי בינה קפר ט

בלשון עברי אנחנו רוק הנתנו ואז אצלם שהיה הארמי כמו שכתבנו * וכן אמר חכם מן הצעירים יקשה לך מדברי הסופרים אשר זכרנום פרק ז' וכפרט משה שכתב אכנסוטינו בעירו ספר א' פסב כי אלעזר שלה את ותורה להלמי כתובה בלשון העברים וכו' השיב אמרין לו על זה הדרך * גם תוכל להביא לו ראייה מקובלת כי מבשרם הרביעי אשר נראה מהקומות הסעתיק לראשון כתב בלשון יונית * במפרקו היט כתב וזל * ישב לכסא במקום נקרא בלשון עברי ובעמא * ובספר * המיתותו במקום קאלואריאו אשר בלשון עברי נקרא גולגולתא * ובספר פעולות השלוחים פרק א' שחובר בלשון יונית המצא אכרו * על שדה אחד שהיה נקרא בלשון העברים הקל דמא * והלא שלש המלות האלה ארמיות בלי ספק לא מלשון הקרש אבל היו עבריות מן הצד שזכרנו * ואמנה לברר מעדות שני האססים עברים הנזכרים ודברי הצעירים והדגמון כאמור אני רגני מביא לך עוד מן הכפרי המפורסמים לצעירים ראייה ברורה שהוקנים לא העתיקו מן הנוכח אשר דגיה עזרא בלשון הקרש רק מן הארמי המפורסם או להמוני הארץ * וזה כי הלא שלוחי הצעירים ומבשריהם אשר היו יהודים וכארץ ישראל מכרס איזה פסוק * אין ספק שאסרוהו בלשון הדגיל או אצלם אשר היה ארמי כפי הדיוע * לא בלשון יונית מכת העתקת השבעים לעם יונית * כי מה להם ולה * ואף לדבריהם שאמרו בשני מן הפעולות כי מושיעים חנן את שלוחיו כל לשונות העמים אשר עדיהם באו הלא יזרו בלי ספק כי אל היהודים היו מרבדים ככתבם וכלשונם * ועם כל זה איש חכם את הפסוקים הנמצאים להם משונים מכתבי הקרש * אשר על גבלה המצאם בלות הדגם אתר הגבוליה רומית * תראה כי השתנתם בעצמם הנו כמו כן במתרון יונית * זה אם כן לך האית כי השבעים העתיקו מן הארמית עצמה * הם אמרו זכר ונקבה עשה אותם * והיו שני לבשר אחד * כל הנפש ונו' שבע' וחמש * וזלחם * וכל זה ממש המצא גם בהעתקת השבעים * ואם הפך אתה להתברר כי הלשון המורגל לצעיר עצמו השלוחיו היה ארמי לא יונית חכש בדברי ארבעת מבשריהם ותמצא כי 'וב פעמים ברצונם להגיד מלות מה בלשון האויר איתן הלא הם כולן בלשון ארמי ממש * כגון ברת * וגולגולתא * שכתבתי * חקל דמא * טליתא קומי * כראן אתא * ודמיתו * ואדרי כי בהשתגות המצאות לשתי כתות המדברים דנו עניני רואות אותם שונים ודומים דגה נראי וזה כי השבעים העתיקו מן הנוכח הארמי המפורסם או בין היהודים כמו שכתבנו * גם אתה לעמית זה תבחן קורא גבון עם המונח המנוסה אשר כתב ידידיה בספרו המתואר מאברהם דף ט"ב * כי פעמי' רבות הסימנים יעמידונו (כעב הקטנה למטרת עוז איה) על אמתת דברים גזולים ויקרים למצוא דעת * וזה שהעתיקו לצעירים ברדשו העברים על המתנו ואמר קן אל הכל אחיו ונו' כתב הל * יוכן מענינו שאמר לו את דברי האלדים * ואין צורך למה שנמצא בספרי השוכרונים וגם בוטח אשר לנו נצא השרה * עכ" * אשר נדבריו אלה נקל לטעות כי נדגווח המפורסם אליהם איננו העתקו כאשר רבים 'חשובי * והנה בהעתקת השבעים וגם ליידיה האלכסנדרי ראש ספרו המתואר שהנקלה אורב * והכבר רף קלו * וכן בוטח המפורסם לצעירים המצאו * ובכף תברר לך כי כלם יצא הוספת שתי המלות ההנה נצא השרה מן הנוכח השוכרונים הנו * היינו הארמי שהיה מפורסם בימי הזקנים אשר באחרונה נשאר אצל השוכרונים עם הכתב העברי כמו שזכרנו * החומר דאי' להבחן בקיום מה שאמרו הוא כי גם בתרגום ית'ן בע' ראית כתוב ואמר קן לית הבל אחיה נצק תרונן לברא והוה כ' נפקו תרין הן לברא וכו' וכמו כן בתרגום ירושלמי הגדפס בקצה

נב אמרו בינה פרק ט

בקצה המקראות תמצא ואמר קין לוח הבל אחותי אחא תפוק לאמי בראוכי כפי מה שהכתוב והיו לבשר אחד הרים ונתן הוה שניהן לבשרא חד וכן ירדתי בפה הנפילי דף רנז חוסף בו מלת שנים כלשון העתקה הזכירת וכבר ידעת דברי הרב המורה ז"ל פלו כי מן האיש האחד חלקה ראה על כל אישי המין וכן ממקום שתי המלות האלה נעמה על בזה כל הספר והנה בגלל זה מה שאתה שומע מאריסטאח וירדתי וקלימיכטו האלכסנדר וז'לרם המעידים כי כל האנשים הרואים או העתקת השבעים שבתוה ופארוה על שמרם המכוון והמלות כפי הנוסח אשר סמנו העתיקו הרין אתם כי כן היה כד כבר בלי דברש מאוסה ושני החכמים אכנוס והמעתיק אשר חסרו על ההשתיינות שבין העתקת השבעים לנוסח הקדוש הנמצא אתנו בדן ומשמש החפלאו אך אם עלה בדעתם כי לא מסנו העתיקו סרה בלי ספק מבוטח ושומעים על האמת יודישו וההגמון בעל המחזירא אשר גור בזה הלשן שאי אפשר מבלתי הנמצא או להנוסח משונה משלנו עם היותו אומר זה דרך פליה כנראה נכמה מקומות סדברנו יפה רן ויפה שפט בצדק והנצרים תאוהכי עטת הביב לאה המפורסמת כינותם שהיא הרי יונתת כמו שכאר ההגמון מונדליוטו בחלק שני מאורותיו דף רטו וכמו שטטר עוד בפה סה סאמר ד אשר בהנמצאו קצתמן ההשתייני שהיו או בנוסח הארמי והרבים בקימו יותר מכל שאר ההעתיקות חרשות וס ישנות השוהה לנוסח הקדוש שלנו והרין אתם וישונוה כי רצונם לכבר ולשמור איתו הנוסח עצמו שהיה נתון אצל מיטרי אמנותם עם יתר היהודים אשר בזמנם והוא לכדו יתווכב אצלם בטוב טעם כמו שכתב המעתיק אליהם בהקדמתו לדברי מבשרם הראשון באמרו אין לנו לחוש לשום העתקה הן מן השבעים הן מאקמילה או טימאנוס וטיאורזאור כי גררוף לכר אותו הפתרון אשר השלוחים אשרוה עכ"ל והם כלם יפה עשו לזמננו הלשון היותו להיותו או המורגל אל כל יושבי הארץ כש כי דבר ראש חכמים הנו על היות דת הקדש לדעתו גם כפי השבעים כמו שזכרנו דבריו בפרק הקדום אם הוא נכון בהאמר שהעתיקי לשלשון הקדש ככה יהיה לו מקום עם אמרנו כי מן הארמי העתיקי ואני לא באתי להחזק על שום אחד מדעותיהם בשום חלק מחלקיה זה הספר עם שהרע פי צדרי בל הפצי במסותכמים פרוניצאלי הנל השנו גם על דעתי הנו באמנם כי אתרי ששמענו מירדתי (דף הקנט) גם מאריסטאח הקודם אליו שהזכירים בקשו מקום יך נקי הוץ לעיר להתרחק מבעלי החיים הנמאים אשר בתיבה ונפתחיות סדות יטביה הלא זה אוח כי ההורה שהעתיקי ממנה היחה קדושה בכתבה ולשונוה מה שלא יהיה אם הביאה בלשון הארמי בדברנו אפס אתרי הראית שכתבת למעלה לא חשדון אנתו על דמא כי יום בתיבה עשו לעיני חרואים חזק לדבריהם כשל תורת תמיסה לכר מאשר כפי המעשה הוהה קדושהה של תורה היתה אמתתה על תורת כל יתר העמים הוהת לה תמיד בכל לשון שאתה שומע וכפי מה שזכרנו למעלה כי אנקלוס העתיק פחדש ללשון דארסי לבמען יכון כפטיא גוסת הקדש בן טמטר כי עקילס אשר ראה את פתרון השבעים בשונה אל הזינים לפנות שזכרנו בהר כדורש טוב לאגשי לישונו להעתיק הבקרא כלה מן הנוסח האמתי כמו שזכר עוד עליו בעלה פמה שיעדנו והנה אמתת מה שכתבת למעלה כי אי כסיניאל הקיסרי וגם המעתיקי לנצרים היו לפני מר ווטרא יתכאר לך מזה שהוא המעתיק הנו בהקדמתו לספר דברי הימים של איבסיניאו הנו כתב איד הוא איבסיניאו היה נימי קוסטטנינו קיסר לפ אשר היה בימי סלנויטטרו אפפיר לד' שנת שיא לנצרים שזוהה רלח לתרנן ותריח לשתרות ומספרי

אמרו בינה פרקט

ומכאן יתעתיק עצמו להבאר כי הוא היה נימי דלמאסנו אפמיה לט בשנת שע לנצרים
 שהיתה הלש לשטרות ומר וזטרא היה כימי רב אשי דאשכחן פ במה טומנין ופרק ערבי
 פסחים אסימ ומר וזטרא ורב אשי הווי יתמי בסעורחא והנה מאגרת רב שירא ואן זל
 אל ק' קירואין אשר עוד נזכר בעה בפ"ד . וכן מספר הקבלה להראב"ד זל ידענו כי רב
 אשי סת שנת השלח לשטרות . ואמיר ומר וזטרא נשארן אחריו שכן כתב סם הראב"ד
 הנו כי אמיר סת היה מהותמי הנמרא שנת ד אלפים רסח ליצירה עג שנים אחרי מות רב אשי .
 ורב שירא כתב שנהרנן שנת השפא לשטרות . הרי כי שני הנצרים שזכרנו קדמו שנים
 רבות אף לרב אשי בהכרח . ואם בעל המאמר של פרק כהן גדול הנו היה כר עוקבא אשר
 הוקס לאב ב'ה בימי שמואל כנראה פ' כמה בהמה אפשר שהוא היה בזמן אחר משינהם . אך
 זה בבבל ואן בקיסריא או באיטליא רחוקים ממנו . וכל חד מיניהו אשהכח מגיד דברין
 לבני עמי בארץ נאשיה אשר על כן יחברנו ויתלבנו אצל כל העמים לנאמנים ביותר .
 : ׀ אולם החרש אשר יעדתי לכתבו בסוף זה הפרק על אודות ספר התורה אשר כתב עזרא
 הבלתי יאבד וזכו אחרתי עליו לכל דבק טוב הוא הנו כי בקצה חומש קדמון כתוב יד מעובין
 הכותב ר שלמה שישן פה פילרה ראתי דברים זה נסחן . אני משה אבן מיסון קנא קנאח
 לי אלדיי שרא בראתי ספרי תורה במצרים שפרשיותיהן פהווייהן וסרסותיהן וסודותיהן
 אשר לא כדת ודרשהי על עמי עת לעשות ליי . וכטלי מלמודי לכתוב ספר תורה אלדינו
 חמשה חומשים קשורים יחד כקנטריסים כדי להגיה ולהעתיק מהם שאר ספרים . והספר
 שהעתיקתי ממנו הוא הודוע במצרים שהוא מולל כר ספרים שהיה בירושלם מימות הנאים
 ואמוראים . ובשנלכדה ירושלם על ידי המלך קרלון לוקח בשם הספר זכא שבי בארץ
 מצרים . ועליו אמר סוכני . ובעת גמרתי ספרי כיד ארי הטובה עלי נשא לבי אותי ללכת
 במצרים לכלכות בורגניא אשר בצרפת למדינת יילון הויטבה על נהר שאנא . כי ירדתי
 מחקרתי ושאלתי היכב באשר לשם יס ספר תורת אלדינו מכתב יד קודש עזרא הנקח הגדול
 ; סופר כהיר והבאתי עמי תקון סופרים פתוחות וסחומות וסודרות שהעתיקתי מספר הכר
 אשר הובא מירושלם ע"ד הקרש וסצאתי בגייל כל פתוחות וסחומות מכווני יחד עם הספר
 אשר הבאתי עמי וסכתתי ססחה גדולה . וקבלתי עלי לעשות יוס משה ושסחה באותו
 היום כל שנה ושנה והוא כה לירח זיון . וסרתתי לכבוד צורי והעתיקתי סן הספר ההוא
 כל הימות הסרות וחרות ומינות גדולות וקנינות ומשונות ומתופכות כדי לעשות ספר תורה
 יי בלי חסור וחסר . ובשובי לארסתי כתבתי תורת אלדינו כדה וממנו הכל מעתיקים .
 זכרה לי אלרי לטובה ולשלם משכורתי בעה . והסרקדן באלה הנו יתליק עלי הכתוב
 : אומר כה רב טובך אשר צפנת ליראיי . עבדי . והנה אין ספק אצלי כי יחד כרים
 האמר בקצה ההומש הנו לא הוי כתיבת יד רססם עצמו אבל נעתקו מסקים אדרי . ומה
 יפונעוהו השכסלים יבנהו . גם לא אכחש כי בעניי פלא אם אמת היה הדבר הזה אך
 לא רצו עליו בהלכות ספר תורה פרקח כאשר זכר את דבר בן אשר . האמנה אם כה
 : נאמר שיצא מפיו ולא איש היה לכתוב הלא דין הוא שכל החולקים עליו בהלכות ספר תורה
 : כשמעם צדונו זאת כלסיענו יאמרו לו צדקת ממנו . ואולי אם הגדול כדורו מהרר
 : יהודה סכך זל שטעקו את שנה את טעקו בשמינית מתשובותיו עיני ססר
 שאלוח

בלוקיא שהוא לא היה רק אחד ממקרי חסי כפי הנרא' ממה שסיים בהלא וזו משה שכא
 דיופלי (פרש בערוך שני שלוחים) מרומיוצניו את מותו בגורין (פרש' מקלות) לטליגוס
 קיסר יז המכה את המון החיורים באסנדריאיה של מצרים אשר להיברי כל הסופרי כותבי
 חי הקיסרים בשונו מהלחם בפרטיים בת קרוב לעיר סיליבקיאה כחלי פעים יא
 נשוב לענין טיפוס ונאמר כי כל אשר חסיפו רבותני בדבר היתוש הרחקות ונמנעות כאבות
 הלא הכל חכמה מפארה פאחם כי אך שמים יעשו בהמה יביאו החמק להגדיל הפליאת
 והתיסה ואת המשכילים להשקף ממשכות הספור כדבר הרב המורה בהקדמתו על
 הכתוב תפוחי זהב וגו' שאינו אלא הסצאה וחקי וזה היה לחכמה אל המשורר האדרי
 באסרו אף כמגדל הלבנון בטנך ערמת חטים וכדומה שהם מהללים וצאים מן הכסוד
 לכחיליה להיעיר הסחבונן על היות אממת הכונה מהחלפת לנראה ממנה וכמו שכתוב
 עוד בעל בפרק כב לפניו האמנת אתה הקורא אשר חתי הערתנו זאת להצין
 לפניך השמר א תמן להפיל אותה רק במקומה המועיל וכן כל כיוצא בה אשר תשמע ממני
 מן חזק וגלי נולך חתה רצותי להועילך כי לא כל מאמריהם זל על דרך אחד יפירושו
 ובכלל חכיד כי אח זו דרש הרב מורה צדק כאשר כתב בהקדמתו על אורות ספר ההשואה
 אשר חשב לעשות את הדברים האלה הוא ספר יעדנו שנבאר בו ספקות הררשיות בלן אשר
 הנרא' מהן מרוחק סאר מן האמת יוצא מדרך המושכל אשר כלם משלים עכ' ובספוך
 דע כי מפתח הבנת כל מה שארודו חכמים זל רדיעת אמחתו הוא הבנת המשלים וענינם
 עכ' הרי שכתבנו את הספר כלו בשתי המלות שאמר והם כלם משלים יא ואת חכמינו
 לא היו נביאים בני נביאים היו אף לא מעלו עולה כאשר בדרכיהם הלכו והנה לא
 אחזק פי מהדיעך חביבי הקורא כי בהשמע דברי זה שכתבתי על היתוש של טיפוס לקצת
 משכילי עמנו נתנו עלי בקולם לאשר היותי כמשיל פנים בקדשי אמרות חכמינו יא וכן לא
 קצרה ידי משלים ומול יתר לאויביו כמורה ואני עכ' לא השוכות לפני אדור סחבונן ואת
 זכרון בספר כי טוסף על מה שהצעתו נראש הפרק יכולני לומר קרוב לדבר הרב המורה
 בהקדמתו הנוכרת וסוף פרק ח' חלק א' היינו כי לא המנע אחת משתים יא אם שהקורא
 יאמין עסס לכל דבר אשר אסרו חכמינו ככתבו ממש כמרוכה לו היות בהקדמת כל החוק
 כדור שמים ואי היה לו פרקנו זה כלא היה לא ישיב ולא ירע יא או כי לא ידך וסא יבקש
 להולמו בשכלו ולא יהלמו יא ואתה לו אצלי לחכמה שירוש אותו לשבח על הדרך אשר
 כתבתי וכרך מי שחלק להם זל מחמתו וסמ הוא ברוך יהיה משפתותם הרובנות בקרב:

על מאמרים זל דורות הראשונים היו מולידים בני שמינה שנים יא

פרק יו

מן המאמרים אשר יקר בעיני שחבונן היותם לא מקבלת קדומה
 ולא שהם זל האמינם סוגרתיים מן הכתוב אלא על דרך העקה
 הסיעול אשר זלו לנו בדבר סקרא אני דורש כמו שכתבנו גם שם הרא' בפרק של מעלה
 דוא זה שנאמר לך וזכרתו לתכלית אשר עוד תרענו יא בפרק בן סוחר אסרו דורות
 הראשונים היו מולידים בני חשנים יא סנלן אילמא מדכתיב הלא אלא בת שבעה יא כמ
 הלאמנו יא אלא סתכא אלה תולדות תרדנו ממאי דילמא וכו' אלא מהמא ובצלאל אל
 נורי וגו' קודם כל הנך רואה כי בעל האסור הלוק ילך וכחפש לו כתיבים

י א א י י י י י

אברי בית פרקיו

יכח דבריו מהם ובקושי מצא לתלומם בספור בצלאל נכדו של כלב אשר בפי' הודעתך
 מה שכתבו כל הפשטנים עליו... אחרי כן השמע לאונך את אשר דברו... כי הלא מן
 הנראה כונתם האלהות שבת הראשונים היה רב סכנו וטבעם חזק מסכנו... והיה זה
 מעשה לסתור וקשת רמיה נהפכת... כי מספורי החורה כבר התבאר שהמספר לבורח
 בספרו להוליד וכן הפך... דעה את דבר עשרת הדורות אשר כאדם ועד נח... וכן בהדרגה
 (אחרי שהמבול דבריו הרמין סוף פרשת בראשית התייש את האור והגדילם בו) דעה
 העשרה הדורות שבת עד אברהם... ועל נקלה הבין כיהוא הדבר אשר דברנו... גם כתוב
 הדר הוא על הזמן המקוה שיהרש "את עולמו כי קדם כי הנער בן מאה שנה ימות...
 וכן התבאר זה סדרי רש"י פסוק הלבן מאה שנה יולד שכת' וול... אעפ' שדורו הראשונים
 היו כולרי בני תק שנה בימי אברהם נמעטו השני וכא השות כח לעולם ומהו תולדותיהם
 עכ"ל... וכמו כי יש לנו להוכיח זאת מרבי רב פר' חנא על יבמתו משנת נשא אשה ושהיה
 עמה עשר שנים וכו'... דאמר לא שני לא כדורות הראשונים שנותיהן סובות (וסהעכין)
 להוליד... אבל כדורות האחרונים שנותיהן מועטות (ומסרהין להוליד) שתי שנים ומצאה
 "ואעפ' דאמר שם רבא ליתנהו להני כללי מן הטעם אשר נתן דגם ביש' ר' שכתב המשה
 אמעוט שני והוא ר' לא הבריל בין אלו לאלו... הלא מאמר רב בעצמו נשאר יציב וכן
 דובר צדק... גם בכדורות פ' ה' הוקח המצא דבור תוספות לענין פרה בת שלש שילדה...
 וכן פ' אין מעמידין דבור מהחל פרה וחמור בת שלש שנים וכו' אשר מהם הוכחה אף על
 פינה הבהמה מהדורות ההולדה ותשות הכח כאחד יבוא... עדי תבונתו במת
 שאוכר לך... והכי אמרם שדראשונים היו מולידים בנית שנים הוא עם היות הרבר ור
 אצל קטנע... אחרי מיתר דבריהם זליש לך להוכיח שהזכר אפי' בן 'אלא יוליד גם דרך
 זרות... כי הנה מסוף גמרא יוצא דופן ופ' מי ששבת כדון הקטן והקטנה חזן העין לדרין...
 וכמו שכתב הרמב"ם פ"ב פ"ה אשוח... וכן מריני עני התנוקות ביכא פ' ה'... ידענו שהוכר
 מאוחר מן הנקבה שנה אחת להגיע אל הגורל... כי הנקבה נחשבת קטנה עד לב שנים ויום
 אחד... והזכר עד 'ל' שמונה הזכר כמו שכתב הר"ם בפרוש משנת 'ההנה הוא יותר חס
 ומס'... והנקבה מסרת להחקים בחכמה... ועם תנאי סבואר בשניהם שהביאו שתי
 שערות... אשר הם סימני התהלה הגורל... וכמד אחר התבאר פ' ק' דיבמות: מההיא דתי רב
 ביבי שלש נשים משמשות במין לפי מה שפרשו רש"י והר"ן זל שהנקבה פחותה מ'א שנים
 ויום אחד אפי' דרך זרות וראי לא תתעבר... ובשנת היא רום אחד אם תתעבר ספק שתמות
 כדבעין זכלמיסר קטן סדרך הטבע בילדות לפני פרק... ויסכים עם זה הך דפ' יוצא דופן
 חד משנה ביוסגני כמו של אכירוס שבאה לפני ר' אמרה לור' אשה בכמה נשאת אמר לה
 בת שלש שנים ויום אחד... ובכמה מתעברת אמר לה בת לב שנים ויום א'... אמרה לו אני
 נשאתי בשש וילדה בשבע או לשלש שנים שאברתי בבית אבא... והקשונים מעברא
 הוא תירב ביבי שלש נשים משמשות במין קטנה שמת תתעבר וחמות... מעוברת שמת
 תעשה עוברת מגול... מניקה שבא תגמול את בנה וימות... ואיזויה קטנה סבת זא שנים
 ויום א' עד ז' שנים ויום א' פחות מן או יתר על כן משמשת הולכת דבריו מאיר... וחכמים
 אומרים אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת וכן השמים ירחמי... ומשני איבעית
 אימא בשר אברים בשרם (ולא כן תתעבר בת ישראל) ואי בעית אימא אשר מיה של אותה
 ריבת דבר שוא... עכ"ל... ובגן משתי הקרסות האלה יולד לנו שהזכר אשר הוא
 מאוחר

אמרי דבניה זרקו זכ

שאחר לנקבת כאמור גם בשנת היא ויום אחד אמי דרך זרות איננו מוליך : ודבר החכם אע
 פרשה ושב : אין גול עד שהיה לו זרע : וזה לא היה פתוח מ"כ שנה : גם מרבר הסודות
 בחושיו פרש ויקהל מאמר דור בנה של מרים הכין דבגורו דידן לא זכרין קטן מקטנה יען
 אשר מדיניותם זל כמאמר בן סורר הנו כריא כחה יתד מסנו : ואלו דאמרינן ויצא דופן
 דקטן בן ט' שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה : ההם היינו טעמא דביבמה הישנין לכל
 ביאה אף שהיא רקנית מרכיב כיוא עליה : אבל כאשה דעלמא הא קימא לן דפ האשה
 רבה דאין ביאה קטן כלום עד שיגדל : וזכנן אמי דרך זרות לא יוליד פחות מ"כ שנים ויום
 אחד : ובשנת היגרוס אמי יוליד כמו זר נחשב ומציאותו רחוק שכן מדרך הטבע לא יול
 כח ההולדה לפעמו עד היותו בן י"ד ושכבה הביא סימני הגדול : וע"ז לא כמחרת הוא
 מוליד כמו שזכור לפנינו : הרי כי מאמרם הנו דפ בן סורר הוא זרות מכופל ולא מקבלה
 איתמר או שאמתה הכתובים חכיה היותו מעשה שארע בחין צדק אבל עד מקרא אני דוד ש
 כמו שזכרנו : והיה כאשר יניח השטל ירו גם על הספרים של חכמי האמת
 המשימים לחוסם עד אשר יראה באמת אם יולד זכר מנעוריו כאלה הלא ימצא עדיית רבות
 על כל מה שאמרנו : כי תראה ראשונה מה שכתב : אכנסם חכם גדול לנעורים ספר טו פ"ט
 מעיר ואשר התעורר על ספק אם יאות לשפוט כי הראשונה אשר לא נכת : עליהם הולדים
 רק בני מאה או מאתיים שנים נמנע מהם פרי בטן עד הזמן ההוא אם לא : השיב כי אפשר
 שגדולם וזכמם להוליד התעכב בנעוריהם לערך התאחר להם בקצם הזקן : או כי החתוב לא
 חש להוכיח רק הכן ההוא אשר מסנו יצא הורע הנמשך לנת ואכרם : אע"פ דבר
 זה הואיל וזמאלין נימא כי באמת נאות הוא לעינו מדבר הר"ב הסודות חכ פ"ט שכתב וזל
 אומר אני שלא היה הימים הארוכים ההם אלא האיש ההוא לבדו : אך שאר בני האדם היו
 הימים הטבעיים וכו' : כי במתילה סהדר גאנו דברי הנציר הנו בענין הזה תורניים ומקובלים
 יותר : כמו שכתבנו בן רמב"ן זל סוף פרשה בראשית : ולכל הפנים תשובתו הראשונה
 נאותה למבוקשנו : וזכנו בן ספר יו פ"א הוא אכנסו בתרוץ קשי אשר העיר על ימי
 נמרוד ופרו כתב שהמסחרים ומרבים להוליד יפיהם קצרים וההפך בהפך : וזמאנה הן
 כידו סער ממה שהראה בצמחי הארסה כי מה שבין לילה היה בן לילה אחד : ועל ההול
 המרבתיים אמרו בברי"ש כי אחר הוא נארץ : ובספר טו פ"ב כאשר לעני על האמרים
 כי אמת משנותיו היתה לקדמונים עשה שנים אמר אם כן אדם הראשון שהיה בן ק"ל שנה
 בהולידו את שת נצא אן בן ג' : וקודם לכן כשהוליד את קין והבל לא היה בן ק' ז' ו'
 ומי הוא זה אשר יוליד לעת כזאת כפי הנמוס והזקן שענינו רואה אל הטבע : אם האמר כי
 זה היה אפשר נאדם אשר בקומתו וצביונו נבדא מה השיב על בנו הנולד לו ככל הפן הילוד
 שהיה בן ק' שנים כאשר הוליד אנוש : לרביך ערין לא העליא שנה : וכל שכן קין
 שהיה בן שבעים שנה כשהוליד מהללאל היו או אפוא ימין שבע שנים והלא כל זה הבל
 עכ"פ : ועל שהסבע יתייב מה שאמרנו במסחר להוליד שיטהר למות וכן בחפ"ה ראה מה
 שכתב הסופר הגדול פליטו ספר ז' פרק ב' מטבעותיו בשם הפלוסוף גליטקו : כי במקום
 אחד מאמרי הארץ המצאנה נשים יולדות בנות שבע שנים : אך בהיען לשלשים שנה הן
 הנה בקצה שיתן : וזכרנו שטיטולותי כתב כי בפתחו אחר של חרו הנשים יולדות בנות
 חמש שנים ואו לא חתימת יתר על שם : שנים : גם סלינו סופר דקטן כמפורסן הרבדים
 המוגלעים שבעולם זכר הרבר הנה פ' ס"ד : והוא קרוב למה שזכרנו זכ מכות פ"א

אמרי בינה פרק יז

דיבמות אשר על בת'א שנים ויום אחד אמרו סמא תהעבר ושמא תמות. יען כילכת
 קטנותה כפישע בנה ולמותי. והפלוקוף בשביעי מספר התנהגות
 הכריתית פרק א' כתב שהמקפידים על שלמות הנוצרים הזכר לא ישא עד לו שנים
 והנקבה לא תנשא עד י"ח. וברביעי מדברי בעלי החיים פרק א' כתב שהודיע אינו
 שלם ההכנה להוליד עד שלשת שבועים שנים. ותחלתו בזכר סביב לשנת ד', ולבנות
 נקל לדעת ולזכור אמתת כל זה בהשינוי אל לבו מהות הורע המוליד שגדר אותו הפלוסוף
 ברביעי מספר כ"ח הנזכ' שהוא הסותר האחרון של הסוון. וכן גאלינו בספרו מורה
 הרפואות כתבספכים אליו. ודבריו סגיא ספר שלישי אופנ' לסוד א' פרק ב' הם:
 אלהי הורע הוא סותר העכול הרביעי הנעשה כשיחלק הסוון באברים והוא יצא כמו
 יגיע מן הורדיון אחר ובר העכול השלישי עכלי. והנה אפוא תודול שאין צרכו
 לסוון רק כז' המיר הנתד. זמן שיחיד מסנו שיעור הספיק להוליד בהיות הטבע מכניזו ליו.
 בשפע. אך הקטן שהוא צריך גם כן להוסיף בגדלו הלא אין טבעו הנערך אליו מספיק
 להכין לו מותר בעד הורע. ובכן כפי מה שימרה האדם לזה בלא עתו יהיה תולד יזהר
 חלוש הטבע. כי על כן החכם הרופא פארניליו ראש המדברים בדורותינו חלק
 שני מהכרוי ספר ז' פרק ז' לענין סבורת העקרונות וחסרון ההולדה כתב מטעם גאמי
 הטבעיות הזכרים את דבריו אלה: עקרים ובלתי מולידים הם הקטנים שלא צמת
 זכנה להתחנן וכן עלוליו הווקן. כי הנה הורעם רק וסימי וחלוש בלתי ראוי להולדה
 עכ' והחכם ר' יצחק לטוף בשמיני מספרו שער השמים כתב זה לשונו: והחלת
 העת שיצא הורע מן הזכר ופרזי האשה הוא על הרוב אחר מלאת יד' שנים. ואו
 יצמושי שערותיו בבית הבושת והם כמו פרזי האילן שיתחיל להוציאם קודם הפרי
 ובסמוך כתב: זמן תולדת הזכרים הוא אחר עשרים שנה כי אז יהיה הורע שלם. וז'
 ואם יוליד קודם לכן יהיו תולדות תלושי ובלתי שלמים. עד כאן. וכל זה קרוב
 לדברי חתוקר שזכרנו. ומצאתי תרשנו אצל חכמי הדתות
 הקיסריות איך נולדו בנינו ברתו הסתוארת ארונאציאו לענין הלוקאת בן הוולד לו לכן
 אשר אין במעשיו כלום אלא צמת שערן באופן שיקרא גדול. באר כי ימי הצמיחה
 תנוכרי מתחילים מהיותו בן ארבע עשרה שנים ומרות ושלמים כשהיה בן שמונה עשרה.
 עכ' וקרוב הוא לשפוט כי להיות הסכה היא סיסדת על אדני הטבע. גם חכמינו
 זל בגללה אמרו במילי רבנות בן שמונה עשרה לתופה כמו שזכרנו. יענין קודם לכן אין
 האדם מוכן להולדה כפי הצורך. ומאמר רב חסדא פרק קמא דקרושין הא דערימנא
 מתברא משום דנסיבנא כשיחסר ואי נסיבנא בארביסר הוה אסינא גירא בעיניה דשטנא.
 הלא הוא על זה הדרך. כי המסחר להודו: הוא מהליש אברי התולדה קרוב למש שזכר
 הרם זל בהקדמתו לסדר טהרות ותפר לו האגינה אף על היפה בנשים ומשום הכי אמר
 אי נסיבנא וכו'. אך קודם לארביסר אין אצל הטבע חכמה להקים זרע. וז'
 גם אחרי כן לא במהרה הוא מוליד כאשר בעץ השרה תנוכר משך זמן בין הפרוח והורע.
 וכיון שלמדנו כי באמרנו על הדרות הראשונים שמהרו להוליד אתאן לנוצרי
 וצעיריקא מצענא להוא בקולא דאחילידי חוסרא וטובה שהיא רעה אצלם. וז'
 באמת נאמר שזו דבר סודר אודתא גירא היא. אשר לא נאמרה לאבת מקובלת.
 רק לדרוש הכתובים בכל אופן שיסבולו. וזה לחלית אמרו דרוש וקבל שכו'.
 וכבר

אמרי בינה פרק י"ט

הראש ביוסיפון לרומיים שלא נזכר סמנו מאומה כי א"כא דכל אנשי אמת הוא א"כ
 והיה בן המלך פליפוס וכן מספר העתק תורתנו הנמצא ביוסיפון העברי ספר ג' פ"ו ה"ג ודאי
 ביוסיפוס שונה מן הנסחאות האחרות שראיתי לו וסמנו שהוא עצמו כתב שם לעברים מיד
 ולרומיים ספר ג' פ"ב כ"ה מה שיזכר המעריך דבר לדבר בשום שכל וגם על הספור הנמצא
 שם בספר הששי מאופן התקסור אספסיטס ברומי לעיני היוסיפון לא המצאנו לא ברפוס
 והרומה אשר מסמנו בעתק רפוס ויניצ'אה כי ברפוס אשכנז הנו וכן כמי הרפוס הראשוני
 של אנדרס כונה אין בו שסך מנהג וכבר שאלתי עליו את כסה החכמי נוצרים היוזערים
 בטיב ספורי רומי ואסרו לי כי הכל הכל וגם נוספות וזוהל אלה נמצאו בו ובפרט לענין
 החקן הגדול אשר אליו השתחזה אלכסנדרו כפי מה שנוכר עוד בעה לפנינו ובכן בשם
 הוא ספר בלתי עקרי הנפש היפה תכסוף לדעת כל דבר לאמת ובכל אשר אמרתי איך
 צמרק היה תסמר ונשמרת גם אתה מכל דבר רע כי מלאכי יצוה לך אלדינו והי שבו
 מסוכר כי כתבי הקדש חזרתו ונביאיו אליבא דכולי עלמא לעולם נשמרו במסורת סיג לכלם
 כמו שזכרתי בפרק השמיני ודי בנושא הזה

פרק על קושי כננה בדבריהם ז"ל על מספר הכתבים הנדלים שהיו בכית שני ודמיות
 דכרי ל"ת וכו' על מספר אותם שהיו בכית ראשון

פרק כ

בין דרמיהם ז"ל בלמורים אשר ידעתם חסיד מכוה ספקות רבים
 מעל פנינו יש לנו כמו כן להבחין בואת אשר גם הכיור והראש
 בדבריהם הנזכרים נעונו בה והיא שהם ז"ל בכל מיני הדרושים נהגים מאד ההפלה
 כלשון בני אדם אשר ידברו ובהזות וסכי לאין מספר לא לאמת בעצמו ולא קרוב היסנו
 אבל להורות על דבר מה שהוא גדול מאשר נאמניהו זהה כפי העדשה פ' נ"ד הגשה דברו
 חכמי כלשון הבאי הלא הראה מאמריהם שזכרנו פ"ג על מספר היהודים שהיו בלכס'
 של מצרים וז"ת ר' רביא על תרבות ואמרי לה שמונים אלף רבוא וז' הממנה אלף
 עירות היו לו ר' אלעזר בן הרסוס ונגרם בים ספינות ופ' אלו טריפות תליסר גרלי (או
 גמלי כורסת רש"י) שקי טריפתא ופ' המיר נשחט בין אצל לאצל טעין ארבע מאה ומלי
 דרסא ובחרא פקד עובין נראה כי סמאת ומעלה לאו דוקא כאמרם בשלמא לבר
 קפרא וחמא מאה אלא לרב יהודה מלך ובפרט סך שמונים ושמונים אלף המצאנו
 הדכה פעמים נוסמ בירושלם דתענית פ' כ"ב פרק י"ט וכן מספר שתין הוויי רהוטי'
 שתין תכלי ממו על החובל שתין פולסי דנורא דפ' י"ח ופ' השוכר הוא הרבה אצל הכבלי
 ויתר סכלם סך השלש סאת כפי מה שנוכר עוד בזה הפרק וכן אמרם אצל כתבי לא
 חרתי ירושלם אלא כשביל שלא היתה להם נושת פנים זה מזה ר' דודא אובי כשביל
 שהשוחטן ליהול וטעמם אחרים כאלה אשר אמנסנראה שהם לבדם לא יכפיצו אצל
 רב החסד אלדינו על חרנן כמותו וכוה מה שאמרו בירושלם פ' התליל שהעיר הוזלה
 ביתה חרבה מפני שחזו מסתקים בה בכדור בשבת וכן כמה עירות בהר הששחה במדרש
 אביה יעובי ופ' דאכא חלבין פני חבירו ברביס אעפ שישי בידו וכו' וכמעט שיעורף
 לאלת אמרם בוודר וישכ פסוק ויהי ער ופרשת אמר פסוק ולא יהול רעו האי מאן
 ראשי ורעיה ברקניא לא זכי לכחמי אפי שכנתא ובוודר ויהי הוסיפו שאין לו חטובה

אמרי בינת פרק כ

ובנהו פ' כל היד אסרו חייב מ' מה כשופך דמים ועובר אלילים. דומה למח שהפלינו מ' ש
 בערכין על בעל לשון הרע לומר שהוא גרול מן השלש התמורות. וכאלה לאין קץ אשר
 אסרו בהנאי וזוואם כיו' להרחיק אדם מן העברה. וכפי המובן ג' מדברי הרמב"ם בפרוש
 משנה פ' ה' מ' היות שאם ח'ל' האריכו לשון לא יס' ולהפחד כל המקשה עצמו לדעת והמוציא
 שכנת דרע לבטלה ע"כ. ומטעם תקיש אל כל דומתו. כמו שהפרינו ג' על הסדה לדרון
 על הסנה טובה כהיא דמולה פ' כל האומר דבר בשם אסרו סניא נאולה לעולם. וגם
 חזקו זה באמרו האלמדת הלכה למעשה איך מואת הסדה כבר באה נאולה וכן אפשר לכל
 בחוקקה שביא כמותו. ופ' כל כתבי כל המעט את השבת (היו כדברי הרמב"ם
 בהלכותיו פ' שמתקן בטביל שמן ביותר או אין מבושם וכדומה) וזכה לנחלה בלי מצרים.
 וכל מה שהפלינו על מעשה הצדקה כל שהיא פ' לולב וערבה ופ' דנתרא. ודוכתיהו.
 ועם היות שאין כוננתו בהכור הזה לכאר דרכי הגמרא ופרטי הסדרשים יקר בעיני
 לזעת בצנור הלו אשר הוא באמת עקר גדול בהקרנת דבריהם כאלה אל השכל. למען
 התיר קושי פרטי הנראה במעשה ספרותו חמטו אשר מטעם תקיש ג' אל כל כיוצא בו.
 הואיל ועל המעשים המסופרים מהם אנו עתה דנים כמו שהצענו. וזה כי בנסרא דילן פ'ק
 דיומא אר' יוחנן מאי רבתיב ושנות רשעים תקצורנה זה מקדש שני שעמד ת' שנים ושמשו
 בו יותר משלש מאות כ'ו. והנה בירושלמי דיומא פ'ק אסרו במקדש שני שהיו חנוני גדולים
 נוטלים בדמים ויש אמרים שהיו הורגים זה את זה בכשפים שמשו בו שמונים כהנים גדולים
 וא' פ'א' ויא' פ'ב' ויא' פ'ג' ויא' פ'ד' ויא' פ'ה'. הלאו סתירה רבה בין שתי הגמרות. וכן
 ובפרט יקשה כי ל' יוחנן עצמו בעל מאמ' הכבלי הוא שהכר הירושלמי ולמעט היה לו לומר
 ויא' יהרעל שלש מאות. אמנה בהערה זו שהצענו נראה אפשר לתרץ כי מאמר
 הכבלי לאו דוקא אבל דרך הפלגה. ודבר הירושלמי הוא המצומצם לרעתו. דיקא
 גמי דקאמר כל הנהו יש אומרים אשר האחר היה סדקיק על חשבון רעהו. גם בויקרא
 רבה ובספרי בן המצאט כרלקמן. ואל תבט אחרי מה שהכבלי נחית למניא באסרו
 אא מהם ארבעים שנה דשמעון הצדיק ושמונים דיוחנן כ'ו. מכאן ואילך צא וחשוב שכל
 אחר לא השלים שנתו. כי הכל סתוקן לזוחתו הנוכרת. על הדרך שכתבנו בענין שטוס
 פ'ו. ועל הדרך שכתב הרב חמירה בהקדמתו על משל כי בתלך ביתי שנספג בו
 פרטים הרבה אין להם ענין בנמשל רק לפי' השל ולתת לו השלמות הנאות לכוננת מ'
 שהמצאיהו. גם אצל הנצרים חמצא החכם מיקיינו כפרושו לספר הקומיוואו של אגלסון
 דבור ד' פ'ב' שאמר גם בשם ראש חכמיהם א'כנס' מסש כדברי הרב המורה שזכרנו.
 הלא ס' קו' של שלש מאות הנו דואם תל מאד אצל חכמינו על צד ההפלות באמרו
 פ'ק דמולה בך גדול של רומי שין פרסה על שין פרסה. ופ' ארבע מיתות גם באבות ר'
 נתן פ'ד' שין הלכות היה שונה ר' אלעזר בהרת עזה. וכעודן בנטיעת קשאין. ופ' אחר'
 ד'ני שלש מאות משלות שועלים היו לו לר' מאיר. ופ' ש' בקרנות שין הלכות נשתכחו
 כ'מי אכלו של משה. ופ' אין רורשין ופ' חלק שין חלכות במגדל המורה באויר. וי' ויבנית פ'ק
 שין תשובות לזנתן בצרת הבת. ופ' מקום שהיו יוחנן בן ברבא היה אוכל שין עגלים ושמה
 שיעתא ביומאי. ופ' דשבת אלו מן החלמית שהעלו לחיפה בן ארון שין גרמי שמן וישב
 בעליה ורורשין. ובסדר ש' איתא יעוב שמעון הוה מטיק שין גרמי סתוקין. ובמסוק צדיק

דא

ד' ע"ב

אמר בנין פרק כ פה

הוא שישן חצוים ירו באשיות וכו' אמרו' כל על ר' יהודה בן בבא בסמדרין וכו' האילוס
 ובתנוכה סוף ויקהל' שין כהנים היו מטבילין את הפרוכת' וכו' ואל חמני האמה
 איה' ביהוד בראשית על כי לים' עור ר' היא ור' יהודה פסעי' הלל סאה פסיעין כהו גרמא דבני
 טופנה' אשר כעין זה כלי' וזמא כתב ראש חכמי הנצרים בעירו ספר טו' פט לענין גורל גוף
 הענינים שהוא ראה שן בן אדם אשר איליו נחתך לערך שנינו היה מתחלק לסאה שן'
 עור שם ביהוד תולדות יצחק פסוק הגביר' תלת מאה הלכות פסוקות דהאמר ר' שמעון
 ברוא דהכמתא עילאה בפסוק ושם אשתו מהיטבאל' ורבים כאלה' וכל זה קרוב למה
 שכתב בעל התוספות פ' כל כתבי בשם רבינו הלוי גבי ההיא מרגיעתא דובנא מוקד שני
 בתלמר עילתא וכו' דגומא בעלמא הוא כלומר הן עתק' וכן בכל מקום וכו' ובהריא
 על ההיא דחמד פב' פעמים היה באמצע המוכח שן מור אפר אמר רבא גומא דהרי מכל
 אלה נלה שהקשיא אשר עוררנו מצד הסתירה הנוכרת מתורצת לאמתתה'
 ולענין' ובהננים הגדולים הנוכר' הדע כי הוסיפון לרומיים פ' אחרון מספרו
 האחרון כתב אך מאהרן הכהן עד סוף הכהנים הגדולים של בית שני היו
 פג' כהנים גדולים' היונו יג' כאהרן עד בנין שלמה רח' בבית ראשון וכו' בבית שני' וכמו
 שהמצאולו בפרק הגו אשר בעה אעתיקנו במאמר הרביעי פנ' ועם היות כלל חטובו
 הנו מתחלק לנוסח הכבבלי והירושלמי דלעילא יקר בעיני לזכרו לסבה זו שאדועד'
 והיא כי פק' דיומא על ההיא רח' כו' שמשו בבית ראשון המצא בתוספות כי רח' ככת קשיא
 שהער' גיה' ה' ור' רחה וגו' את דבריו ותקן יב' והרי דברי שנינו הים יחדיו שהיקמת
 כי נוסח הירושלמי פק' דיומא הנו גרים יח' וכל בראשון שהיו משמשין בו האובט וכן בנג
 שמוס' ולמי הוא גרמתי ויקרא רבה לא אשר מדברי רש"י זל' ידעת שהרבות הם
 אגרת א' וכן המצא בספרי סוף פרשת בלק ובנסהואת מדויקות הוא ראש פרשת פנדה'
 וזל' לכן אמרונו' מלמד שעמדו מסנו בבנין ראשון' ח' כהנים נביאים' ואלל בבנין
 אחרון עמדו ממנו שמונים נביאים כהנים ובשביל שהיו כוכרין אותה ברמי' התחילו שנותחם
 מתקצרות' עכ' שכן היא הירמא הנכונה לפי מה שראתי בשני ספרי כתובים יד קדמיים
 מאד' וכן בספרי וזמא אשר בעל הערוך ערך שג' נגהו מדרש פנים' ורש"י זל' בפרוש
 התורה קורא אותו כריתא של פנים שני המצא וזל' בבית ראשון עמד מסנו' והכנ' ובבית
 שני שמונים' כן כיון שחזרו להיות מוכרין אותה ברמים וכו' גם הוסיפון הנו אשר היה
 כהן ובקי' במליד' מתא כתב יח' בבית ראשון כמו שזכרנו' הם אפוא רח' ור' הנוכרים ילכו
 וקיש' שלהם תרוץ אחר לקשי'ם' כי אחד ביה ראינו מן הסופרים ההצונים הוא הוסיפון
 לרומיים הנו' וקול ארבעה טראשית חבורי קדמינו שמענו ירושלמי וכו' וספרי' ורבות
 בנו אשר כלם אמרו' יח' לנו ואינו מן הדין שנפסול הבשה עדים כשרים בשקול הדעת'
 ולא יעלם מסך הקורא כי בתוספות וזכרם פ' טכול יום אחיא לשין והי' מצינו בדה' שלא
 היו כג' אלא מפנתם' ובספרי' בפיק' ליה סאה כרית' שלום שעמדו ממנו' כן בבית ראשון
 ושין בבית שני וכלם נסנו בספרי' עכ' אך בפסקי' תוספות היוצאים מן הדבור האנוכי
 המצא יח' כן' ועיניך הלא לאסנה' יבשו' דראו בכל נוסח ספרי' רבה וזמא שלא מסנו כן'
 לכן נראה שאין למדין הדבור ההוא אשר גרסנו משובשת' ואם בארם שין' כן בבית שני
 בנו' שין' מס' צריכים הם לתרץ לעצמם קושי הסתירה שעוררנו' גמאל חספה' כי
 כל הלשון המצא בפרוש ר' הרשי' זל' בפרוש על הכתוב (דה' ה') הוא עיריה אשר כהן

בבית

אמרי בינה פרק כ

בית אשר בנה שלמה שהוא פוסל נוסתה ונוסתה ואמר כי הנכון לי • אינו מספק השל
 זל: דאם הן היהנועז בהפרשו לפק דיוסא • ורת ור' בדבריהם הנזכרים היו באופן מה
 זוכרים אותו • וכל הידוע בשיב לשונו הלא על נקלה ידן כי הלשון ההוא אינו מן הפרגול
 אצלו • אבל בהכרח איזה חכם בעיניו הוסיף אותו שם אחרי ראיות הנהגת ר' הנוכח •
 נפשי תני ב"י כי אחרי אשר משקול דעתי כתבתי דברי אלה יעתי • וצאתי ביד כתר מסת
 שליט תושב מנטובה באור רש"י על כל המקרא מוזהב ויפה ספר: נכתב שנת חסר היינו ע"כ
 לאלף השישי • והנה ברה"אין כל סאוסה סאותרו הנוסח אשר בדפוס • כי במקומו כתוב
 זול: • עוריה אשר כהן בבית וגו' • אשר שהוא בלבך כהן ולא אחר • זאת שהוא התחיל
 להיות כהן בבית יי' והלא היה צדוק כהן • ואת שמת ונתנו לו הכהונה והלא היה אחימעץ בנו
 זהו לו להיות כהן שכן אני אומר בכל מקום שלא היו סעמידין כהן במקום כהן שמת אלא
 בנו ואחימעץ היה בן צדוק • אלא כן ספורש בירושלמי כל מי שמוסר עצמו על קדוש יי'
 או על עבודה בית המקדש נקרא על שמו • וזה ספר עצמו על סהרת לה שכתוב לספת
 בסעשה עויהו הסלך ובחוקתו גבה לבו וגו' ומעל באלרזי וגו' ויבוא אחרי עוריהו הכהן וגו'
 ובאחר שספר עצמו על המקדש שכן אמר למלך נקראת הכהונה על שמו • ע"כ • או אמרת
 שיש בני מעי שישו ובא האות כי אמנם לא שקר מלי אשר כתבתי בפרק הקודם על מיימי
 הספרים • והאיש הגלבל יכיר מה יתן ומה יוסיף לשון רמיה סבוכה בנפש
 והנה חכמי הקראל מסען אס שיחי בדברי למעלה לא הלן אחד משונתי אמרת אלה אויך
 כמנתי כי סולת מסכלים מעטנו הליצוני עד מאד להסיר מברכי החכמים זל שהבאתי
 בראש הפרק למופתי הפליה: והואס אמרם כל הסעע את השבת וכו' • וכן הסאמר האחר
 האי כאן דאושד זרעיה ברקיא וכו' • כי אמרו הניודאי דוקא נגדו • עס כל זה השבתי
 דרכי ואתי הורעי אותך את כל זאת נמצאו שני המאכרים הם בין המחק והקיום כעשר
 הנקרות שבתורה הסדרות באות דר נתן מלך • אשר עליהן אמרו שם ובמדבר רבה ז'
 ובארת משלי • ובאצר אשר עליה הוחרתיך בפי' להביני על גמך והוא אמר עזרא אב' יבוא
 אליהו ויאמר למה כתבת אותן אומר לו כבר נקדתי עליהן • ואם יאמר לי יפה כתבת
 אמחוק נקדוהיהן • אף אתה בשיני המאכרים הנזכרים לא יחי השומס נכר כלכך וגם לא
 תעבירם מזה עד תוסיף לשקול אותם בסאוני צדק'

השתניות אשר כמנלו בקצת ספורים בין מחיינו וסופרי הכנזים וכו' • ומדושים על דבר
 הכמה שהוקמה כראש הר גריזים • ועל דמות היונה שנמלא סם • וכמה יבא' הסלך
 היו כפני הכית'

פרק כא

בראשון דעיות תני • וכן בתוספת דעיות תניא • למת מזכירין
 דברי היחיד בין המדושים לכשתן • שאם יאמר לך אדם כן אני
 מקובל יאמר לו כדברי איש פלוגי שסעת • ויהי כיראתי ספורים רבים סאת הוסיפן
 לדושים בתלף מה שכבודס רבותינו • ישר בעיני לזכור קצתם אס בפרק הזה • אס בפרקים
 יבואו • ומה שיחיה לי בו תרוש יקב בעיני שתדענו • הלא זה דברי עתה על הסוכת
 אשר נבנת באסנרריאה של מצרים • ועל הכמה שהוקמה כהר גריזים • ודמות היונה
 אשר נמצא שם • וכמה יבא' הסלך היו כמני הבית • והנח סתערותי אלה ויבוא בהם
 אסר

עוד

אני עזרה מן האדומים מרבר בהפלה לפני דעות הללתי אכשל נדבר
 הלכת ובהתה לפני כל אנשי שכל ואסת להטות בלב טוב אל דברי און
 סומעתי לא אחזר ומגיד על אודות מאמר הוזהר שהנאתי בפרק העשרים האי סאן דאדטר
 זרעיה ברקניאונן אשך אמרתי עליו שעם היותו כלי כסף עון גדול מנשוא אוחל להטוב כי
 אכרם זל דלא זכי למיזמא אפי שכנתא ושואו כשוף דמיס וזפרט שאין לו תשובה אינו
 דוקא וכפי הצמצום הנראה שפשוט אבל בצד מה הפלוגה ואיום להרחיק האדם מן הערוב
 כי גם אחרי כן מצאתי לדעתי זה הנו סמוכות לא מעט יען בלשון רמבם שהחילתי להביא
 שם היינו הארצו לשון לאיים ולהפחיד כל המוציא שז לבטלה המצאנו מסיים ואומר הם
 זל בארו שזה אסור אבל אינם סתייבים בו בלכות עכי ולמעלה בכסוף כחנזול אסכא
 אדם על ערובה נאמר וזלתי הזכרות אינו חייב עונש אפי הוציא שז לפי שהוא דבר שנחלקן
 עליו לא נוספקה בו הלכה ואין לעונש אלא על דבר מפורש שאין בו ספק עכי ונזכר
 אכן העורר וסוף על המצא בס' כז עש הגה בס' כה כתב וזל אשתו של אדם מותרת לו
 בין דרך אדום ובלבד שלא יוציא שז לבטלה יור' פרט דאפי בהצאת שז מותר עכי
 והבקי בנדרים ימצאנו גם על המצא וזל זה נוהג לומר שאין להם תשובה כיון פרשה מצורע
 ד' נגו חא חזי כל חזבי עלמא קבה סכפר עליהן בתשובה בר מלישוא בישא ודאפי כוס
 ביש על הבריה ועכו שם בסוף המאמר חמצא זית חורת המוציא שם רע דצלותה לא עלת
 קמיה דקנה וכו' וכו' והדר בתשובה וקביל עליה תשובה מה כתיב ביום טהרתו והבוא אל הכן
 ואחרי הכתב בוהר בראשיה דף לחורא הכי רבה וכו' דהו סחלן ארחיה על ארעא
 המצא בפרט נה דף סו' להקן לרשיעיה דלא בען לאתבאוכי כיון דאתקפול לבידוכל
 אלן דראונותו דרישלא דברוכי אס על אינון דלא תיבן ומפורש המצא כוהר וקהל
 דף ד' שאחרי הפלוגה העונש על סאן דפגיס דזא דבריה קדישא דדהים כנשריה כהוב זול
 והי מליכר לא עכד חיבתא שלימחא והנה וזרך ישרה אצל הנביאים זכ להפלוג
 כדבריהם כד' לאיים כינוסף על המאמר המפורסם פרק גיד הנשה דברה תורה בלשון הכני
 חר'ה לרב המורה חלק בפסו שכתב זול הרבה המצא דברני הנביאים ענינים נאמרו על צד
 דמיסא והפלוגה לא על צד ההובלה והקרוק עכי כמו שכתב גכ המליץ יהודי בעל'ספר
 נשח צופים שער רביעי פגנ בראית כתבי קדש אשר זכר שם כפי מה שחמצא זכ לחכמי
 דס' יצא הבאה כיון טולילנו בספרוסן הטופ' קהוקינטיליאנו בשמיני סה לצחזו מו' עיין שמה
 אבל נניח לירי נכרים הגה המצא לחכם בר ששת בתשובותיו סי' קעא שכתב זול דרך החכמים
 להפליג בתורת העונות כדי שישכר האדם מהכשל בהם והביא הראיה מס' אשר הנאתי
 א' יכ' כ' הגו' מספר זול מ' ש בערכין שחטא לשון הרע חסר מע' ג' עושר והוסף ראיח
 מרבר ר' עקיבא בנדרים כל היינו סבקר את החולה כאילו שופך דמים ומרברס ול'פרק ר'
 אלו עזר וארז הקרע נגדו בחמתו יהי בעיעד קלא ועלו ליכא סאן דאמר באחת סאלח
 ש' ש' ואל יעבור והנה לבי יקחני לומר שכל סכחיש ההפלה דברני רבותינו על ראוים
 כאלה וסעעצא לומר שכל דבריהם דוקא הגו מניף חרמש על קמת זיוס והרס ומתנגד
 לסנתוס ונעצמית שהם אדרכא כחכמי לב באמת פעמיס רבות כנהנו עובדי דרבה פרק
 המצא ודווסתם שנמצאו מפורים בגמרא הגדילי ההפלה יזכר סכדי שהדעת טועה לסען
 עישו חשש כלים שאין דבריהם ככתנם משם כמו שזכרתי זכ סוף מו' היות דרך זה לחכמי
 זל החשוק הקדוש באצרו לתלת רעיתו אפי כסדל הלגנון כטנך ערסת חסיס וכירוסה

שח 6 i א ב

שהם דברים יוצאים גדר האמת לזמני. להעיר הסתבון על היות אספת הכונה סתומה
 לראיה מן הדברים שנכתבו ולא שיפתה לנכס לעסוד על משטם באופן שהפתי יאמין השווא
 או רע החכמה יהשוד בעלי הסמך להועי רות וכן עללתי על אכרם בדבר מה שאין לו
 חשובה כי לא בא חולמנו אדרכיה שהרי כלל ודול אסרו אין לך דבר העוסר בנתי. ו
 אבל עשו כן כרי לרחיקו בכל כח. ובפרט בעברות וסודות הרעות אשר לא באה עליהם
 בתורה המאמר האחר שהבאתי כפל על הסעע את השבת שוכח
 לנהלה בלי מצרים אשר נשתי לומר היותו גם הוא צד הפלוגה לקרב את האדם אל הסעע
 החביבה ההיא. האמנתי כי אחרי שאני על עקר השבת עצמו אשר מן הראיה ירבה ופרוץ
 וכותו מן הסעע אותו הואיל ואינו רק המפורש מרובם זל מל דהלכות שבה כמו שוכרתי במ'
 להנ' יהי עור למה שוכרתי על המסמס ומסמס כהפלה. כי הנה ידעת ההגשים לרחק מן
 הבעור ולקרב אל הגאות אהה היא אצל כל בעל שכל. ומסמסו האחר שוכרתי על
 מסמס שתין מפולסי דנורא דמחיהו לגבראל פ' ה' ולמסמסו פ' אין דורשין הלא יהיה
 השוכר לראיה על דרכם ול כלשון בני אדם בתפשת חשבון מה בלתי מדוקדק. כמו שחשאו
 לך בפ' השוכר. הנה אצל מסמס יסורי ר' אלעזר בר' שמעון שתין כשיכלי שתין סיני למרא
 וכמה שתין הזכורים שם. האמנתי היות זה אמתי ויצוי לפי ששטן של דברים בלתי עליות על
 לבי המסמס כלבר לנסתרות אשר הם לאלקני. כי אם לגלות יפיות. ובפרט מה שכתבו
 בעלי התוס' אין דורשין הנהו ל' שתין פולסי והו מלקות של סעלה שהם ענינים בכל שני
 אבל בר של משה העונשים בניו סכין לט' שהם לכל אחר מכה משתלש. וזה דעתי
 בשלש המאמרים שהם וניצא כסועל מנת כך וכרחים. לא חו שיצאתי להקל בחטא המוציא
 שולבשלה אשה הוא ומה ועוקן פללי. אדרבא לפחות לפני דלתים אל התשובה שלא יאמר
 הנושא אך דיק אוכה את ארתי וכאשר אכרתי אכרתי. ולא שארש בעקבי מצות עני השבת
 ואשר בוטחה נתענ על אלקני. חלילה לי מחטא בארת מאלה.

האמנה בלתי חלוצית אשר בה צורדי ריקם הציב לו יד. לדעת למה זה נחטו עלי בקולם
 וקני גזניה יצו כתבו כי אך שתיים יושלו אשר בעדם ישיבו פקודתי שלו האחת
 שאדם בשולו חבורי השנה הוא יצו על ררושי עולם וכן עשיתי. ה'כ שאדם מלכ
 הנה מאמר שתין פולסי הנוסמאר הסעע את השבת הנה אשר הבאתי שם לראיות. בארסם כי
 אנכי לא ידעתי המצא כס לזכמי האמת כנישי דרחמנו ושתין לבאר איחוסך ככתב ליי
 דרך הפלוגה וכלשון בני אדם כמו שוכרנו. וכן מה שכתבתי על מאמר הוודר בדבר המיציא שו
 אסרו שאינו כהלכה ער כואם אל קצה הנחת לכנות פרטי הדברים הנו אשר בפ' הנהו מילי
 דאפקרותא. וכן דוריה השיבי דרשין מעלהם דבור הקיקולו הנו מעל כלנו אל דקכל
 משנא. ובפרט כי כמה משכילי מנשובה ווהלם אשר כדוורצווקט את חזרי הנו לא
 היו כחתישים סלה. ראיתי ונתן לי לבי כי טוב הוא נוסף על מה שאמרתי במתיח לזה סוף פ'
 להזכר שאכאר היטב כי אמנם בכל אשר הכאתי שני האמרים הראשונים שוכרנו. דרך
 משטן לבר שמרתי ואם האמת כן הוא שיהיה כם שפני טמוני קרש באופן שלא יאות להכנים
 רק ככתבם הנה גם אנכי כחם אדכרה. וכמו כן מאמר הוודר הנו למען יהו דברי הפרק בכלל
 לרצון אל המשכילים כלם. הואיל והשתיקה לאחריע. הנו כלב שלם אומר לכל הקנות
 את חבורי הלו כי עם כל מה שכתבתי עליו בזה פוחה אותו ממנו. ולא או בלבר כינו שני
 המאמרים האחרים שוכרנו ואף דונמסם דרביקים בעין והוא הנם כירו להסירם הלא בכל

זאת

